

Prevajalci so ostali — vsaj večinoma — vsebinsko zelo zvesti originalu. Pri tem je včasih nastala trdota v verzju; največkrat se tare beseda v Sonetnem vencu, kar je tudi čisto razumljivo. Da je akrostih odpadel, je bilo najbrž nujno, čeprav nam je zanj žal. Opombe pod črto pač ne nadomeste poezije, če že pojasnjujejo pesnikovo ustvarjalno genialnost. Mnogo je v prevodu izgubila pesem Pevcu. Tu ne mislim toliko na njeno idejno plat. Ta je jasna in pesem ne stoji kar tako na čelu knjižice. Pač pa gre tu za Prešernovo izvirno in tako premišljeno uporabo vokalov. V prevodu se vrste kot u, e, o, æ, i, kar nič ne pove; a v originalni razvrstitvi a, e, i, o, u ustvarjajo v zvezi z vsebino verzov občutje skrajne stiske in asketskega poguma. — Vsega priznanja vredno je dejstvo, da so prevajalci ohranili originalni ritem. Lepoto biserov, ki so se zbrali v srcu, vdanem v odpoved osebni sreči, in so se zalesketali v preprostosti ljudske pesmi, so posebno doživeli prevajalci pesmi Mornar, Zapuščena, Nezakonska mati, Zdravljica. Tudi verz iz Ukazov zveni v angleščini skoraj kot v originalu:

That I dare not, you have bidden,
Touch your hand so dear to me,
See then, O my lovely maiden,
How obedient I can be.

Zelo lepo je preveden Ribič, The Fisherman. Vzorna je tudi kitica iz Soneta nesreče:

Life is a prison, Time the hangman fell,
And Care the bride with youth renewed for ever,
Despair and Woe are slaves that falter never,
Remorse — the guard who does his duty well.

Izboru je napisal uvod prof. A. Slodnjak. Postavil je pesnika v sredo našega narodnega razvoja in mu jasno opredelil pomen v kulturni zgodovini.

Dela, kakršnih vrsto naj bi začela knjižica Prešernovih pesmi, bodo bolj kot kakršnikoli protesti v doglednem času dosegla, da v svetovnih leksikonih ne bo slovenska literatura več samo privesek k jugoslovanski, s katerim se opravi v dveh stavkih v drobnem tisku.

Irma Marinčič

KRATEK BIBLIOGRAFSKI PREGLED SLOVENSKEGA SLOVSTVA

* Sestavila Marja Boršnik. Izšlo kot 2. zv. Bibliografskih del Slavistične knjižnice. 1955. Str. (II) + 101 + (VII).

O smiselnosti takih bibliografskih pregledov ni izgubljeni besed. Kar je bilo 1948 sestavni del avtoričinega Pregleda slovenskega slovstva, je tu razširjeno in dopolnjeno dobilo obliko in obseg samostojne brošurice. Bistvo bibliografij, še posebej pregledov, je vedna nepopolnost in tako sem tudi za to brošuro prepričan, da bo doživljala vedno nove, dopolnjene in popravljene izdaje. Kakor je svojo funkcijo opravila v prvi izdaji, tako jo bo tudi v drugi — znamenje, da je po svoje porabna in potrebna. Mislim, da bi tudi naša

* Pripomba uredništva. Ocena je bila napisana in postavljena že za prvo številko, še preden so izšle kritike po drugih listih.

prihodnja slovstvena zgodovina za srednje šole — še bolj pa seveda tista, ki bo, namenjena predvsem profesorjem, izšla pri SM — morala vsebovati bibliografske zaznamke glavnih del o dobah in pisateljih, da bo študenta navajala še k samostojnemu študiju, če ga bosta k temu gnala srce in dar.

Boršnikova v svojem Pregledu (odslej P) zaznamuje samo »pomembnejše« književnike, ki so se »uveljavili do osvoboditve«, a tudi pri njih navaja samo »samostojna knjižna dela«. Vendar se takoj na naslednji strani uvoda avtorica dopolnjuje, češ da navaja tudi objave »nekaterih obsežnejših novejših« del »v časopisih in zbornikih«. Prepričan sem, da bo morala avtorica v prihodnjih izdajah seči širje tako glede »pomembnosti« zaznamovanih književnikov kakor glede »obsežnosti« revialnih objav. Relativnost njene odbire književnikov in del bo vsakega drugače zadovoljevala.

Naj navedem nekaj primerov! Če so podrobno zaznamovani Hinko Dolenc, Josip Stare, Ivan Vuk, Fran Zbašnik, Fran Jaklič, Rudolf Kresal, Mimi Malenšek, France Novšak, Erna Muser (vse delo po osvoboditvi), Boris Fakin (le eno delo pred 1945), mislim, da bi mogli biti obravnavani poleg drugih tudi n. pr. Angelo Cerkvenc, Ferdo Godina, Karel Grabeljšek, pa tudi Cvetko Zagorski, Cene Vipotnik, Jože Udovič, Vitomil Zupan (saj so se zadnji štirje izkazali že vsi pred majem 1945). Če so v P Prijatelj, Koblar, Vidmar, bo vsekakor prišel čas, da se vanj uvrste tudi še Karel Glaser, Avgust Žigon, Franc Kidrič, Ivan Grafenauer, Mirko Rupel, saj so z našim leposlovjem vsaj toliko povezani ko kakšni Stareti, Dolenci in Vuki. Dalje spada v naše slovstvo tudi doba pismenstva, P pa začenja s Trubarjem! In vključiti bo treba tudi našo ljudsko tvornost.

Velika je tudi relativnost v navajanju »samostojnih knjižnih del« (3). Pri takem narodu, kakor je naš, so objave v časopisih enako pomembne kakor knjižne, da, veliko dobrih del je do danes ostalo neponatisnjenih. Zlasti naša starejša literatura (mislim 19. vek) je skoraj vsa objavljena v revijah. Zato seveda ne more veljati načelo, naj P navaja samo knjižna dela, in se ga tudi avtorica ne drži. V prihodnji izdaji naj se ga drži še manj. Čeprav se bo po tem načelu še teže odločati, bo Pregledu samo v korist, če bo čim popolnejši.

P zdaj pod ID navaja tudi ponatise posameznih celotnih del. Tako vsebuje rubrika ID na primer Sketovo Miklovo Zalo (36), Remčev Veliki punt (55), pa tudi Dolenčeve Izbrane spise. Stritarjevi Sodnikovi so v prvi objavi navedeni pod rubriko Pripovedno (31), v Šlebingerjevi izdaji pod ID, res izbrana poglavja iz Sodnikovih pa vsebujeta še izdaji Erjavec-Flere in Koblarjev izbor pripovednih spisov. Če pogledamo pri Jurčiču, Kersniku, Tavčarju, vidimo, da prve izdaje navaja rubrika Pripovedno, ponatise pa rubrika ID. Menim, da razlogi preglednosti svetujejo, naj se goli ponatisi pač navajajo ob prvi objavi. Kadar pa gre za komentirano izdajo tudi le posameznega celotnega dela ali v resnici za izbrane različne odlomke ali dela, naj to navaja rubrika ID. — V prihodnje bo treba razširiti tudi navajanje vsebine ZD. Zdaj namreč šablonski zapis o ZD kakega pisatelja nič ne pove. Primerjaj samo pri Tavčarju: Prijatelj VI. 1921 — I. 1932 in naslednjo redakcijo Marje Boršnik istega pisatelja: I. 1951 — ! In kaj je v Tavčarjevih Povestih I. 1896 — V. 1902, ki jih je avtor sam uredil? Vsekakor to ni nezanimivo in neznačilno.

Avtorica je v prvi izdaji P uvedla navajanje avtorjevega socialnega porekla, kar je ohranila tudi v novi predelavi. Vsekakor je tako označevanje

zelo zanimivo in značilno. Mora pa biti izvedeno dosledno pri vseh in mora biti vsebinsko točno opredeljeno. Naše povojno prizadevanje, in tudi avtoričino, še ni prineslo zadovoljive rešitve. Če rečem, da sta na primer Kumerdej in Čop iz kmečke hiše (P tega nima), je vsebina pojma »kmet« premalo točno fiksirana. Kakšen kmet je bil oče J. Sketa, Ivana Tavčarja, Josipa Stritarja, Josipa Ogrinca, Janeza Mencingerja, če vzamem samo nekaj ljudi iz srede preteklega stoletja, večinoma izpred 1848? Za nekatere avtorje bi mogel navesti dopolnila. Po krstnih knjigah je bil n. pr. oče Frana Detele »Realitätenbesitzer« = posestnik (in Debevec v DS 1920, 261, pravi, da je bil iz najuglednejše hiše v Moravčah). Oče Cvetka Golarja je bil »Hübler« = kočar, Frana Zbašnjika »Innwohner« = gostač, Alojzija Merharja »Häusler und Tischler« = kočar in mizar, Milana Puglja »Hausbesitzer« = hišni posestnik, torej meščan, Mirana Jarca »c. kr. okrajni sodnik« (že slovenski krstni vpis!). Pri Kreftu je rečeno nerodno, da je bil rojen »poštarju in posestniku v Mariboru«, kar je treba razumeti tako, da je bil res rojen v Mariboru, toda oče je bil poštar in posestnik pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Stare krstne knjige točno ločujejo različne stopnje ugleda in gnotne osnove na kmetih. Tako na primer knjiga iz Hrenovic za Razdrto edino očetu Hinka Dolenca pristavlja »H.«, to je Herr = gospod! Po poklicu je bil »Postmeister«, torej poštar (ne pismonoša), botrovala pa sta sinu neki »Inspector« Spillar in »Advokatsfrau« Prokop, a mati je bila rojena Leonelli (prim. ob slovenskem priimku Dolenec priimek Spillar nemškega, Prokop češkega in Leonelli laškega porekla ter družbeno pripadnost nosilcev teh priimkov). Kakor kmečko bi bilo treba natančneje razlikovati tudi »uradniško« poreklo književnikov, ker ni vseeno, ali je bil oče učitelj ali sodnik. Po P je bil Ocvirkov, Bartolov in Ziherlov oče »uradnik«, Brnčičev »državni uradnik«, Muserjeve »brzojavni nadzornik«, Vašetove »davčni uradnik«, Lahov »dacar«, Milčinskega oče pa (takoj na naslednji strani, za Lahom) »davkar«. Tu dodajam, da je bil oče R. Golouha kaznilniški paznik in B. Fakina meščanskošolski učitelj. Če je pri Murnu zapisano, da mu je bila mati služkinja, po slovensko dekla, naj to ravno tako stoji (dodajam) tudi za nezakonskega Frana Jakliča.

Problem zase so krajevna imena (gre mi samo za rojstne kraje). Ker še nimamo leksikona krajevnih imen, kakor bi jih fiksirala SAZU, si moramo pomagati sami po lastnih ugotovitvah. Predlagal bi že končno, da rojstni kraj Valentina Vodnika in Janeza Ciglerja postavimo v Ljubljano, pa morda v oklepaju dodamo tradicionalno Šiško in Vodmat. Dajnkov rojstni kraj Sv. Peter pri Radgoni ni nič drugega kot naša, jugoslovanska Gornja Radgona v nasprotju z nekdanjo Radgono, ki je bila samo ena, pa je sedaj onstran Mure in jo imenujemo Nemško Radgono. Andrej Budal se je rodil v Štandrežu, ne Št. Andrežu, kakor piše SBL, saj ima P za o. Romualda Marusiča kot rojstni kraj naveden isti kraj v obliki Štandrež. Jaklič, ki ima psevdonim Podgoričan, se je rodil v Podgorici v Dobropolju (prim. pri A. Debeljaku pravilno: Šegova vas v Loškem potoku). Pri Aškercu se je rojstni kraj Globoko menda izmislil že pri prvi izdaji, če ni avtorica tega storila hote. — Po Slov. pravopisu napačno ima P, da je Meško župnik v Selah pri Slovenjgradcu, namesto pravilno: v Selih pri Slovenjem Gradcu. Finžgar ni župnikoval »v Želimljah, na Sori«, ampak v Želimljem, v Sori. Za Matijo Kastelca bi jaz zapisal, da ga je služba zanesla v Dolenjske Toplice in ne v Toplice na Dolenjskem,

čepprav ima tako SBL. — V zadnjih letih so bili nekateri kraji preimenovani, vendar ne gre, da bi zdaj istočasno uporabljali stari in novi naziv. Tako se je zgodilo, da je kot rojstni kraj Iva Brnčiča navedeno Gradišče v Slov. goricah (75), medtem ko je njegov stric Alojz Kraigher zdravnikoval pri Sv. Trojici (56) — v resnici pa oboje pomeni isti kraj.

Relativno popolnost — saj je obravnavana knjižica vendarle samo »kratek« »pregled« — kaže seveda tudi Dodatek. Tu bi si želel predvsem poseben pregled važnejših literarnih revij in časopisov ali pa bi med zbornike in časopise na str. 86—87 uvrstil vsaj še DS, LZ, Sd, NS, NSd, NOja in še kaj. Izmed važnejše lit. zgod. literature in antologij pogrešam: mariborski zbornik Pogovorov o jeziku in slovstvu, Šalijevo antologijo ljudske epike Peli so jih mati moja (1943) z uvodom in opombami Miklavža Kureta, Janka Modra dve knjigi o zgodovini MD Iz zdravih korenin močno drevo (1952 in 1953), Slovenski zbornik 1942 in MCMXLV ter, čeprav so navedena pod pisatelji, posebej še dela: Jakoba Sketa bibliografijo publikacij MD, Izidorja Cankarja Obiske, Andreja Budala Osemnajst velikih in še kaj.

Tako sem pokazal na nekaj vprašanj, ki bi jih bilo v podobnem pregledu mogoče tudi drugače reševati, in na nekaj vrzeli, ki jih bo mogla prihodnja izdaja zapolniti. Naj še pripomnim, da je tiskovnih napak zelo veliko in da je v tisku vidna naglica. Vsaj knjige slavistov v Slavistični knjižnici oziroma slavističnih publikacijah naj bi v tem pogledu bile čim boljše. Tiskovne napake večinoma ne motijo smisla. Je pa med napakami nekaj takih, ki jih je treba korigirati. Tako naj bi po P še vedno izšli prvi slovenski tiskani knjigi 1551, medtem ko je Joka Žigon dokazal vso verjetnost (SR 1954, 331 sl.), da sta izšli obe že 1550, prva Catechismus in druga Abecedarium s skrito letnico 1550. Po Brezniku (SJ 1938, 55 sl.) je Matija Kastelec sestavil slovar Dictionarium Latino-Carniolicum, katerega pa je ohranjen samo I. del. Kar je Zois rešil, dal posebej vezati ter na hrbet natisniti napis, kot ga navaja P (9), to je samo posnetek prej citiranega dela, res pa da obeh delov, torej tudi drugega, ki je sicer izgubljen. Pri o. Romualdu se bo treba odločiti za obliko njegovega priimka: P ima Marusič in Marusič. Rupel ga piše Marusič (SR 1951, 243). Stritar 1882—1885 ni bil urednik Zvonu (32), temveč le podpisan kot soizdajatelj. Za Miška Kranjca bi omejil urejevanje Ognja na nekaj števil 1930 in 1931. Kocbeku bi dodal urejanje Križa 1928, a pri Antonu Vodniku letnice 1924—1927 za urejanje Križa na gori popravil na 1924/25—1926/27. Novega sveta Juš Kozak ni mogel urejati 1945 (64), ker je list začel izhajati šele 1946, pač pa je to leto namesto NS izšel Slovenski zbornik, ki ga je on uredil. Če je navedena 2. izdaja Preprostih pesmi Mileta Klopčiča (68), bi uvrstil med Juševa dela tudi Maske v izdaji 1949, ki prinaša deloma več, deloma manj kot prva izdaja. Jakličeva Nevesta s Korinja je izšla najprej v DS 1920. Finžgarjeva knjiga Njiva je navedena samo kot uredniško delo avtorjevo, v resnici je to izbor njegove proze. Za Šorlija, ki naj bi prevajal iz francoščine (P 51), vem, da je prevedel knjižico Cervantesa in eno mladinsko priredil po angleškem (ameriškem) izvirniku.

Imensko kazalo je porabno. Opazil sem, da je izpuščen v njem Jurij Japelj in da se nedosledno deli doktorat (imajo ga n. pr. Igo Gruden, Ferdo Kozak, celo Blaž Kumerdej, nimajo ga pa Slavko Grum, Hinko Dolenc, Josip Stare itd.).

Viktor Smolej